Һекмәт топлиғучи

«Һәммә иш биманиликтур!»

1 Йерусалимда падиша болған, Давутниң оғли
«Һекмәт топлиғучи»ниң сөзлири: —□
2 «Биманилик үстигә биманилик!» — дәйду
«Һекмәт топлиғучи» — «Биманилик үстигә
биманилик! Һәммә иш биманиликтур!»□ ■
3 Қуяш астида тартқан җапалиридин инсан немә
пайдиға еришәр?□ ■
4 Бир дәвир өтиду, йәнә бир дәвир келиду;
Бирақ йәр-зимин мәңгүгә давам қилиду;■
5 Күн чиқиду, күн патиду;
Вә чиқидиған җайға қарап йәнә алдирап маңиду.
6 Шамал җәнупқа қарап соқиду;

□ **1:1 «Һекмәт топлиғучи»** — язғучи өзиниң Сулайман екәнлигини көрситиду. Бу нуқта 16-айәт, 2:7-айәт қатарлиқларда испатлиниду. Китапниң нами әслий ибраний тилида «Қоһәләт» дейилиду, униң мәнаси: «топлиғучи» «рәтлигүчи» дегән мәнидә болуп, биз уни «һекмәт топлиғучи» (демәк, «ой-пикирләрни рәтлигүчи») дәп тәрҗимә қилдуқ. Бәзиләр уни йәнә «Тәлим бәргүчи», «Вәз ейтқучи» дәпму тәрҗимә қилиду. □ **1:2 «Биманилик үстигә биманилик!»** — ибраний тилида «биманиликләрниң биманилиги!». Бу худди «Күйләрниң күй» «әң гөзәл күй» дейилгәнгә охшаштур, «биманиликләрниң биманилиги» бәлким «һаятлиқ аләмдә «әң биманилик иштур!»» дегәнни билдүрүши мүмкин. ■ **1:2** Зәб. 61:10; 143:4 □ **1:3 «Қуяш астида»** — бу «Һекмәт топлиғучи»дики ачқучлуқ сөздур. Язғучиниң баянлириниң көпинчиси «асмандин (Худадин) кәлгән вәһий» билән әмәс, бәлки «қуяш астида» яки «аптап асти»дики көзқараш билән ейтилған. У қәстән шундақ көз-қарашни сөзләйду. «Кириш сөз» вә «қошумчә сөз»имизниму көрүң. ■ **1:3** Топ. 2:22; 3:9 ■ **1:4** Зәб. 103:5

Андин бурулуп шималға қарап соқиду;
У айлинип-айлинип,
Һәрдайим өз айланма йолиға қайтиду.
7 Барлиқ дәриялар деңизға қарап ақиду, бирақ деңиз толмайду;
Дәриялар қайси җайға аққан болса,
Улар йәнә шу йәргә қайтиду.■
8 Барлиқ ишлар җапаға толғандур;
Уни ейтип түгәткүчи адәм йоқтур;
Көз көрүштин,
Қулақ аңлаштин һәргиз тоймайду.
9 Болған ишлар йәнә болидиған ишлардур;
Қилған ишлар йәнә қилиниду;
Қуяш астида һеч қандақ йеңилиқ йоқтур.■
10 «Мана, бу йеңи иш» дегили болидиған иш барму?
У бәрибир биздин бурунқи дәвирләрдә аллиқачан болуп өткән ишлардур.
11 Бурунқи ишлар һазир һеч әсләнмәйду;
Вә кәлгүсидә болидиған ишларму улардин кейин яшайдиғанларниң есигә һеч кәлмәйду.□

Сулайманниң тәҗрибиси

12 Мәнки һекмәт топлиғучи Йерусалимда Исраилға
падиша болғанмән; 13 Мән даналиқ билән асманлар
астида барлиқ қилинған ишларни қетирқинип
издәшкә көңүл қойдум —

■ **1:7** Аюп 38:8, 9, 10; Зәб. 103:8-10 ■ **1:9** Топ. 3:15 □ **1:11 «... кәлгүсидә болидиған ишларму улардин кейин яшайдиғанларниң есигә һеч кәлмәйду»** — демәк, йеңи дәвирдә «йеңи» дейилгән бир иш чиққан болса, шу иш әмәлийәттә бурунқи дәвирдләрдә мәвҗут болған иштур. Һазирқи дәвирдикиләр бурунқи дәвирләрни билмәйду яки унтуған, бу ишни «йеңи!» дәйду.

Хуласәм шуки, Худа инсан балилириниң өз-өзини
бәнд қилип упритиш үчүн, уларға бу еғир җапани
тәқдим қилған! 14 Мән қуяш астидики барлиқ
қилинған ишларни көрүп чиқтим, —
Мана, һәммиси бимәнилик вә шамални қоғлиғандәк
иштин ибарәттур.
15 Әгирни түз қилғили болмас;
Кәмни толуқ дәп санијғили болмас.□
16 Мән өз көңлүмдә ойлинип: «Мана, мән улуқлинип,
мәндин илгири Йерусалим үстигә барлиқ һөкүм
сүргәнләрдин көп даналиққа ериштим; мениң
көңлүм нурғун даналиқ вә билимгә еришти» —
дедим.
17 Шуниң билән даналиқни билишкә, шуниңдәк
тәлвилик вә әхмиқаниликни билип йетишкә көңүл
қойдум; мошу ишниму шамал қоғлиғандәк иш
дәп билип йәттим. 18 Чүнки даналиқниң көп
болуши билән азап-оқубәтму көп болиду; билимини
көпәйткүчиниң дәрд-әлимиму көпийду.

2

Тамашини тетип беқиш

1 Мән көңлүмдә: «Қени, мән өзүмгә тамашиниң
тәмини тетиғузуп бақимән; көңлүм ечилсун!» —
дедим. Бирақ мана, буму бимәниликтур.□ ■ 2 Мән
күлкә-чақчаққа «Тәлвилик!» вә тамашиға «Униң
зади немә пайдиси?» — дедим. 3 Көңлүмдә өз
бәдинимни шарап билән қандақ роһландурғили

□ **1:15 «... толуқ дәп санигили болмас»** — демәк, тәминлигили болмас. □ **2:1 «көңлүм ечилсун»** — бу ибариниң башқа бир хил тәрҗимиси: «яхшиму-яхши әмәсму, көрүп бақай». ■ **2:1** Луқа 12:19

болидиғанлиғини (даналиқ билән өзүмни
йетәклигән һалда) билишкә берилип издәндим,
шуниңдәк «санақлиқ күнлиридә инсан балилириға
яхшилиқ йәткүзидиған немә пайдилиқ ишлар бар?»
дегән түгүнни йәшсәм дәп әхмиқаниликни қандақ
тутуп йетишим керәклигини интилип издидим.□
4 Мән улуқ қурулушларға кириштим; өзүм үчүн
өйләрни салдим; өзүм үчүн үзүмзарларни тиктим;
5 Өзүм үчүн шаһанә бағ-бағчиларни ясидим; уларда
һәр хил мевә беридиған дәрәқләрни тиктим;
6 Өзүм үчүн ормандики барақсан дәрәқләрни
убдан суғириш үчүн, көлчәкләрни ясап чиқтим;
7 Қулларға вә дедәкләргә егә болдум; өйүмдә улардин
туғулғанларму мениңки еди; Йерусалимда мәндин
илгири болғанларниң һәммисиниңкидин көп мал-
варанлар, қой вә кала падилирим бар болди. 8 Өз-
өзүмгә алтун-күмүчләрни, падишаларниң һәм һәр
қайси өлкиләрниң һәр хил әтиварлиқ алаһидә
гөһәрлирини жиғдим; қиз-жигит нахшичиларға
һәмдә адәм балилириниң дилкөйәрлиригә, йәни
көплигән гөзәл кенизәкләргә егә болдум.□
9 Улуқ болдум, Йерусалимда мәндин илгири
болғанларниң һәммисидин зиядә ронақ таптим;
шундақ болғини билән даналиғим мәндин

□ **2:3 «Даналиқ билән өзүмни йетәклигән һалда»** — мошу ибариниң мәнаси: «Бу ишларниң һәммисидә у һәрдайим өз-өзигә диққәт қилип, қилған ишларниң раст әһмийити бар-йоқлуғини тәкшүрәтти» дегәнлик болуши мүмкин. **«әхмиқаниликни ... тутуп йетиш»** — Сулайманниң «әхмиқанилик»ни «тутуп йетиш»и болса һаятниң әһмийитини, адәмгә «яхшилиқ йәткүзидиған ... пайдилиқ ишлар»ни тепишқа тосалғу болидиған бирәр сир барму-йоқму?» дегән мәсилини тәкшүрүш үчүн еди. □ **2:8 «алтун-күмүчләр»** — ибраний тилида: «күмүч-алтунләр».

кәтмиди. □ 10 Көзлиримгә немә яққан болса,
мән шуни униңдин айимидим; өз көңлүмгә һеч
қандақ хошаллиқни яқ демидим; чүнки көңлүм
барлиқ әҗримдин шатланди; мана, булар өз
әҗримдин болған несивәм еди. 11 Андин өз қолум
ясиғанлириниң һәммисигә, шундақла сиңдүргән
әҗримниң нәтиҗисигә қарисам, мана, һәммиси
бимәнилик вә шамални қоғлиғандәк иш еди; булар
қуяш астидики һеч пайдиси йоқ ишлардур.
12 Андин зеһнимни жиғип уни даналиққа, тәлвилик
вә әхмиқанилиққә қарашқа қойдум; чүнки
падишадин кейин туридиған адәм немә қилалайду?
— қилсиму аллиқачан қилинған ишлардин
ибарәт болиду, халас! ■ 13 Шуниң билән
нур қараңғулуқтин әвзәл болғандәк, даналиқниң
беғәрәзликтин әвзәллигини көрүп йәттим.
14 Дана кишиниң көзлири бешидидур, ахмақ болса
қараңғулуқта маңиду; бирақ уларға охшаш бирла
ишниң болидиғанлиғини чүшинип йәттим. □
15 Көңлүмдә: «Ахмаққә болидиған иш маңиму охшаш
болиду; әнди мениң шундақ дана болушумниң зади
немә пайдиси?!» — дедим. Андин мән көңлүмдә:
«Бу ишму охшашла бимәниликтур!» — дедим.
16 Чүнки мәңгүгә дана киши ахмаққә нисбәтән һеч
артуқ әсләнмәйду; чүнки кәлгүсидики күнләрдә
һәммә иш аллиқачан унтулуп кетиду; әнди дана
киши қандақ өлиду? — Ахмақ киши билән
биллә! 17 Шуңа мән һаяткә өч болдум; чүнки
қуяш астида қилинған ишлар маңа еғир келәтти;

□ **2:9 «...шундақ болғини билән даналиғим мәндин кәтмиди»** — 3-айәттә дейилигәндәк, у йәнила бу қилған ишларниң раст әһмийити бар-йоқлуғиға диққәт қилип, тәкшүрүп жүрәтти. ■ **2:12** Топ. 1:17; 7:23 □ **2:14 «...уларға охшаш бирла ишниң болидиғанлиғи»** — бу «бирла иш» өлүмни демәкчи.

һәммиси бимәнилик вә шамални қоғлиғандәк
иш еди. 18 Шуниңдәк мән қуяш астидики барлиқ
әҗримгә өч болдум; чүнки буни мәндин кейин
кәлгән кишигә қалдурмаслиққа амалим йоқ еди.
19 Униң дана яки ахмақ екәнлигини ким билиду?
У бәрибир мән җапалиқ билән сиңдүргән һәмдә
даналиқ билән ада қилған қуяш астидики барлиқ
әҗрим үстигә һөкүм сүриду. Буму бимәниликтур.
20 Андин мән райимдин яндим, көңлүм қуяш
астидики җапа тартқан барлиқ әҗримдин
үмүтсизлинип кәтти. 21 Чүнки әҗрини даналиқ,
билим вә әп билән қилған бир адәм бар; бирақ у
әҗрини униңға һеч ишлимигән башқа бирисиниң
несивиси болушқа қалдуруши керәк. Буму
бимәнилик вә интайин аччиқ күлпәттур. 22 Чүнки
инсан қуяш астида өзини упритип, өзиниң барлиқ
әмгигидин вә көңлиниң интилишлиридин немигә
егә болиду? ■ 23 Чүнки униң барлиқ күнлири
азаплиқтур, униң әҗри ғәшликтур; һәтта кечидә
униң көңли һеч арам тапмайду. Буму бимәниликтур.
24 Инсан үчүн шуниңдин башқа яхши иш йоққи,
у йейиши, ичиши, өз җенини өз әҗридин һозур
алдурушидин ибарәттур; буни Худаниң қолидиндур,
дәп көрүп йәттим. ■ 25 Чүнки униңсиз ким
йейәлисун яки бесип ишлийәлисун? □ 26 Чүнки
у өз нәзиригә яқидиған адәмгә даналиқ, билим
вә шатлиқни ата қилиду; бирақ гунакар адәмгә
у мал-мүлүк жиғип-топлашқа җапалиқ әмгәкни

■ **2:22** Топ. 1:3; 3:9 ■ **2:24** Топ. 3:12, 22; 5:18; 8:15 □ **2:25** **«Чүнки униңсиз ким йейәлисун яки бесип ишлийәлисун?»** — башқа икки хил тәрҗимиси: «Униңсиз ким йейәлисун яки һозур алалисун?» яки «Мениңдин (Сулаймандин) башқа ким йейәлисун, яки бесип ишлийәлисун?».

бериду, шуниңдәк у жиғип-топлиғинини Худаниң нәзиридә яхши болғанға тапшуридиған қилиду. Буму бимәнилик вә шамални қоғлиғандәк иштин ибарәттур.■

3

Һаят пәсиллири

1 Һәр бир ишниң мувапиқ пәсли бар, асманлар астидики һәммә арзуниң өз вақтиму бар;□
2 Туғулушниң бир вақти бар, өлүшниңму бир вақти бар;
Тикиш вақти бар, тикилгәнни сөкүш вақти бар;
3 Өлтүрүш вақти бар, сақайтиш вақти бар;
Бузуш вақти бар, қуруш вақти бар;
4 Жиғлаш вақти бар, күлүш вақти бар;
Матәм тутуш вақти бар, уссул ойнаш вақти бар;
5 Ташларни чөриветиш вақти бар, ташларни жиғип-топлаш вақти бар;
Қучағлаш вақти бар, қучағлаштин өзини тартиш вақти бар;■
6 Издәш вақти бар, йоқалди дәп ваз кечиш вақтиму бар;
7 Житиш вақти бар, тикиш вақти бар;
Сүкүт қелиш вақти бар, сөз қилиш вақти бар;
8 Сөйүш вақти бар, нәпрәтлиниш вақти бар;
Уруш вақти бар, течлиқ вақти бар.

■ **2:26** Аюп 27:16, 17; Пәнд. 28:8; Топ. 3:13 □ **3:1** **«Һәр бир ишниң мувапиқ пәсли бар, ... һәммә арзуниң өз вақтиму бар»** — оқурмәнләр ишларниң «өз пәсли» яки «өз вақти» дегәнниң «Худа бекиткән вақит»ни яки болмиса пәқәт «мувапиқ, тоғра кәлгән вақит»ни көрситидиғанлиғини пәриқ етиши керәк. ■ **3:5** 1Кор. 7:5

Инсан Худа бекиткән вақит-пәсилләрни билмәйду

9 Ишлигән өз ишлигинидин немә пайда алиду? ■
10 Мән Худа инсан балилириға жүклигән, ишләп
җапа тартиш керәк болған ишни көргәнмән. 11 У һәр
бир ишниң вақти кәлгәндә гөзәл болидиғанлиғини
бекиткән; у йәнә мәңгүлүкни инсанларниң
көңлигә салған; шуңа, инсан Худаниң өз һаятиға
баштин ахирғичә немини бекиткәнлигини билип
йәтмәстур.□
12 Инсанларға һаятида шатлиниш вә яхшилиқ
қилиштин башқа әвзәл иш йоқ екән дәп билип
йәттим. 13 Шундақла йәнә, һәр бир кишиниң йейиш-
ичиши, өзиниң барлиқ әҗридин һозур елиши, мана
бу Худаниң соғисидур.
14 Худаниң қилғанлириниң һәммиси болса,
мәңгүлүк болиду, дәп билимән; униңға һеч нәрсини
қошушқа вә униңдин һеч нәрсини еливетишкә
болмайду; Худаниң уларни қилғанлириниң
сәвәви инсанни Өзидин әйминдүрүштур. 15 Һазир
болғанлири өткәндиму болғандур; кәлгүсидә
болидиған иш аллиқачан болғандур; Худа өткән
ишларни сорайду.□

■ **3:9** Топ. 1:3 □ **3:11 «У һәр бир ишниң вақти кәлгәндә гөзәл болидиғанлиғини бекиткән...»** — бу айәт интайин муһим. Худа инсанларға, көңлидә һаятиниң мәңгүлүк әһмийитини сезишни ата қилған. Бирақ өз гуналири түпәйлидин, инсанлар буниң әһмийитиниң зади немә екәнлигини, Худаниң өзлири үчүн бекиткән планиниң вақти-саатлирини билип йәтмәйду. «Қошумчә сөз»имиздә униң үстидә тохтилимиз. □ **3:15 «Худа өткән ишларни сорайду»** — «сорайду» дегәнниң ибраний тилидики башқа мәнаси «издәйду». «Өткән ишларни сорайду» дегәнниң мәнаси: «Худа өткән ишларни сүрүштүрүп адәмләрдин һесап алиду» дегәнлик болса керәк. Башқа бир хил тәрҗимиси: «Худа өткән ишларни йәнә болғузиду».

Адаләтсиз ишлар

16 Мән қуяш астида йәнә шу ишни көрдүмки —
сорақ орнида, шу йәрдә һелиһәм рәзиллик туриду;
һәққанийлиқ туруш керәк болған җайда, мана
рәзиллик туриду! 17 Мән көңлүмдә: «Худа һәққаний
һәм рәзил адәмни сораққа тартиду; чүнки һәр бир
арзу-мәхсәт вә һәр бир ишниң өз вақти бар» —
дедим.

18 Мән көңлүмдә: — Бундақ болуши инсан
балилириниң сәвәвидиндур; Худа уларни
синимақчи, *бу ишлар* улар өзлириниң пәқәт
һайванларға охшаш екәнлигини көрүши үчүн
болған, дәп ойлидим. 19 Чүнки инсан балилириниң
бешиға келидиғини һайванларғиму келиду, уларниң
көридиғини охшаш болиду. Улардин алдинқиси
қандақ өлгән болса, кейинкисиму шундақ өлиду,
уларда охшашла бирла нәпәс бардур. Инсанниң
һайванлардин һеч артуқчилиғи йоқ; чүнки һәммә
иш бимәниликтур. 20 Уларниң һәммиси бир җайға
бариду; һәммиси топа-чаңдин чиққан, һәммиси
топа-чаңға қайтиду.■ 21 Ким адәм балилириниң
роһини билиду? У жуқуриға чиқамду, буни ким
билиду? Һайванларниң роһи, у йәр тегигә чүшәмду,
ким билиду?

22 Шуниң билән мән инсанниң өз әҗридин
һозурлинишидин артуқ иш йоқтур, дәп көрдум;
чүнки мана, бу униң несивисидур; чүнки уни
өзидин кейин болидиған ишларни көрүшкә ким
елип келиду?

■ **3:20** Яр. 3:19

4

Җәбир-зулумға қараш

1 Андин мән қайтидин зеһнимни жиғип қуяш
астида дайим болуватқан барлиқ зорлуқ-зумбулуқни
көрдүм; мана, езилгәнләрниң көз яшлири! Уларға
һеч тәсәлли бәргүчи йоқ еди; уларни әзгәнләрниң
күчлүк йөләнчүки бар еди, бирақ езилгәнләргә
һеч тәсәлли бәргүчи йоқ еди. □ 2 Шуңа мән
аллиқачан өлүп кәткән өлгүчиләрни техи һаят
болған тирикләрдин үстүн дәп тәриплидим;
3 шундақла бу икки хил кишиләрдин бәхитлиги техи
апиридә болмиған кишидур; чүнки у қуяш астида
қилинған яманлиқларни һеч көрүп бақмиған.

Рәқипликниң бимәнилиги

4 Андин мән барлиқ әҗир вә барлиқ хизмәтниң
утуқлиридин шуни көрүп йәттимки, у инсанниң
йеқинини көрәлмәслигидин болиду. Буму
бимәнилик вә Шамални қоғлиғандәк иштур.
5 Ахмақ қол қоштуруп, өз гөшини йәйду.■
6 Җапа чекип шамални қоғлап очумини тошқузимән
дегәндин, чаңгилини тошқузуп хатирҗәмликтә
болуш әладур.□

Ачкөзлүкниң түрткисидә ишләш

□ **4:1 «Уларни әзгәнләрниң күчлүк йөләнчүки бар еди»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Уларни әзгүчиләр тәрәптә күч бар еди». ■ **4:5** Пәнд. 6:10; 24:33 □ **4:6 «Җапа чекип Шамални қоғлап очумини тошқузимән дегәндин, чаңгилини тошқузуп хатирҗәмликтә болуш әладур»** — 4-айәттә мәнпәәт-аброй издәшниң бимәнилиги көрситилиду; 5-айәттә «һеч немә қилмаймән, пайдиси йоқ» дегән һорунлуқ позитсийини әйипләйду: 6-айәттә бу икки йолниң оттуридики дурус йолни көрситилиду.

7 Мән йәнә зеһнимни жиғип, қуяш астидики бир
биманиликни көрдум; 8 бириси ялғуз, тикәндәк
болсиму, шундақла нә оғли нә ака-укиси болмисиму
— бирақ униң җапасиниң ахири болмайду,
униң көзи байлиқларға тоймайду. У: «Мән бундақ
җапалиқ ишләп, җенимдин зади кимгә яхшилиқ
қалдуримән?» — дегәнни соримайду. Буму
бимәнилик вә еғир җападин ибарәттур.□

Һәмраһлиқ

9 Икки бирдин яхшидур; чүнки икки болса
әмгигидин яхши инъам алиду. 10 Жиқилип кәтсә,
бириси һәмраһини йөләп көтириду; бирақ ялғуз
һаләттә жиқилип кәтсә, йөлигидәк башқа бириси
йоқ болса, бу кишиниң һалиға вай!
11 Йәнә, иккиси биллә ятса, бир-бирини иллитиду;
лекин бириси ялғуз ятса қандақ иллитилсун?
12 Йәнә, бирәв ялғуз бир адәмни йеңивалған болса,
иккиси униңға тақабил туралайду; шуниңдәк үч қат
арғамча асан үзүлмәс.

Инавәтниң беһудилиги

13 Кәмбәғәл амма ақил жигит йәнә несиһәтниң
әтиварини қилмайдиған қери ахмақ падишадин
яхшидур; 14 Чүнки гәрчә у бу падишаниң

□ **4:8 «Бириси ялғуз, тикәндәк болсиму, ...»** — ибраний тилида «Бириси ялғуз, иккинчиси (иккинчи адәм) йоқ болған һалда болсиму,...». **«У: «Мән бундақ җапалиқ ишләп, җенимдин зади кимгә яхшилиқ қалдуримән?» — дегәнни соримайду»** — бәзи башқа тәрҗимиләрдә: «У: «Мән зади ким үчүн җапалиқ ишләп, өз җенимдин яхшилиқни қалдуримән?» — дәп өкүниду» дәп оқулиду.

падишалиғида кәмбәғәл болуп туғулған болсиму, у зиндандин тәхткә олтиришқа чиқти.□
15 Мән қуяш астидики барлиқ тирикләрниң әшу иккинчини, йәни *падишаниң* орнини басқучини, шу жигитни қоллайдиғанлиғини көрдум.
16 Барлиқ хәлиқ, йәни уларниң алдида турған барлиқ пухралар санақсиз болсиму, бирақ улардин кейинкиләр жигиттинму рази болмайду; буму бимәнилик вә шамални қоғлиғандәк иштур.□

Несиһәт — башқиларға ихласмән көрүнүшкә тиришиштин һези бол

17 Худаниң өйигә барғанда, авайлап жүргин; ахмақларчә қурбанлиқларни сунуш үчүн әмәс, бәлки аңлап бойсунуш үчүн йеқинлашқин; чүнки ахмақлар рәзиллик қиливатқини билмәйду. □

□ **4:14 «Гәрчә у бу падишаниң падишалиғида кәмбәғәл болуп туғулған болсиму,...»** — бу айәтниң қайси гәвдилик әһвални көрсәткәнлиги һазир бизгә ениқ әмәс. □ **4:16 «...йәни уларниң алдида турған барлиқ пухралар»** — «улар» дегән ким? Бәлким биринчи «қери» падиша вә униндин кейин тәхткә олтарған жигитни көрситиши мүмкин. **«барлиқ пухралар санақсиз болсиму, бирақ улардин кейинкиләр жигиттинму рази болмайду»** — Сулайман мәлум бир мисал тоғрилиқ сөзләватиду. Бу «қери падиша» Саул падишаға, «яш жигит» Давут падишаға охшитилиду; бирақ дәл уларниң өзини көрсәтмәйду (Давут зинданда ятмиған). Гәпниң поскаллиси шуки, жутниң пикри таянчисиздур; иккинчи падиша пәқәт бир мәзгилла қарши елинди, бирақ хәлиқ тезла униндин йүз өрүп, униң төһписини унтуп, уни қоллимиди. Бу бир бимәнилик! □ **4:17 «...ахмақларчә қурбанлиқларни сунуш үчүн әмәс, бәлки аңлап бойсунуш үчүн йеқинлашқин»** — бу несиһәтниң мәнаси қурбанлиқлар яхши әмәс, дегәнлик әмәс, әлвәттә; пәқәт қурбанлиқни ахмақларчә, бемәна сунмаслиқ керәк, дегәнликтур.

5

1 Ағзиңни йениклик билән ачма; көңлүң Худа алдида
бир немини ейтишқа алдирмисун; чүнки Худа
әршләрдә, сән йәр йүзидидурсән; шуңа сөзлириң аз
болсун. 2 Чүнки иш көп болса чүшму көп болғандәк,
гәп көп болса, ахмақниң гепи болуп қалиду.□

3 Худаға қәсәм ичсәң, уни ада қилишни кечиктүрмә;
чүнки У ахмақлардин һозур алмайду; шуңа
қәсимиңни ада қилғин. ■ 4 Қәсәм ичип ада
қилмиғандин көрә, қәсәм ичмәслигиң түзүктур.
■ 5 Ағзиң тениңни гунаниң ихтияриға қоювәтмисун;
пәриштә алдида: «Хата сөзләп салдим» демә;
немишкә Худа гепиңдин ғәзәплинип қоллириң
ясиғанни һалак қилиду? □ 6 Чүнки чүш көп
болса бимәниликму көп болиду; гәп көп болсиму
охшаштур; шуңа, Худадин қорққин!■

Нәпәси яман мәнсәпдарлар

7 Сән намратларниң езилгәнлигини яки йәрлик
мәнсәпдарларниң һәқ-адаләтни зораванларчә
қайрип қойғанлиғини көрсәң, бу ишлардин һәйран
қалма; чүнки мәнсәпдардин жуқури йәнә бириси

□ **5:2 «... гәп көп болса, ахмақниң гепи болуп қалиду»** — бу сөзләрдә көздә тутулғини бәлким ахмақларниң беһудә қәсәм ичидиғанлиғи болуши мүмкин. ■ **5:3** Чөл. 30:3; Қан. 23:20 ■ **5:4** Қан. 23:20, 21 □ **5:5 «пәриштә алдида»** — қайси пәриштә? «Пәрвәрдигарниң пәриштиси» болуши керәк. Ибраний тилида «әлчи» вә «пәриштә» дегәнләр бир сөз биләнла ипадилиниду. Каһин һәм пәриштә Худаниң «әлчи»сидур («Мал.» 2:7ни көрүң). ■ **5:6** Пәнд. 10:19

көзлимәктә; вә улардинму жуқурисиму бардур. □
8 Бирақ немила болмисун йәр-тупрақ һәммә адәмгә
пайдилиқтур; һәтта падишаниң өзиму йәр-тупраққа
тайиниду.□

Пул

9 Күмүчкә амрақ күмүчкә қанмас, байлиқларға амрақ
өз киримигә қанмас; буму бимәниликтур. 10 Мал-
мүлүк көпәйсә, уларни йегүчиләрму көпийиду; мал
егисигә уларни көзләп, улардин һозур елиштин
башқа немә пайдиси болсун?
11 Аз йесун, көп йесун, әмгәкчиниң уйқиси
татлиқтур; бирақ байниң тоқлуғи уни ухлатмас.□

Байлиқларға бағлиқ йәнә бир бимәнилик

□ **5:7 «Сән намратларниң езилгәнлигини ... көрсәң, бу ишлардин һәйран қалма;»** — Сулайман падиша өзи адил падиша болғини билән, униң төвәндики қатламму-қатлам йәрлик мәнсәпдарларниң чириклишишини тизгинлийәлиши чәкликтур. □ **5:8 «Бирақ немила болмисун йәр-тупрақ һәммә адәмгә пайдилиқтур; һәтта падишаниң өзиму йәр-тупраққа тайиниду»** — ибраний тилида бу айәтни чүшиниш тәс. Бизниңчә Сулайман адәмниң диққитини һөкүмәтниң чириклишип кәткәнлигигә әмәс, бәлки әң муһимиға, йәни Худаниң яхшилиғи (тупрақтики зираәтләр арқилиқ болған яхшилиғи)ға қаратмақчи. Башқа бир хил тәрҗимиси: «Бирақ умумән қилип ейтқанда, өзи терикчилик қилидиған падиша зиминға пайдилиқтур». Бу тәрҗиминиң мәнаси: «Зиминни башқуридиған бириси болса (болупму падиша өзи терикчиликни чүшәнсә), бу бәрибир һөкүмәтсизликтин, қалаймиқанчилиқтин, һакимийәтсизликтин яхши» дегәндәк. Оқурмәнләр башқа тәрҗимиләрниму учритиши мүмкин. □ **5:11 «...бирақ байниң тоқлуғи уни ухлатмас»** — «байниң тоқлуғи» бәлким икки бислиқ сөз болуп: (1) униң байлиғидин әнсирәшлири; (2) зиядә көп тамақ йәп, һәзим болмаслиғини көрситиши мүмкин.

12 Мән қуяш астида зор бир күлпәтни көрдүм
— у болсиму, егиси өзигә зиян йәткүзидиған
байлиқларни топлаштур; 13 шуниңдәк, униң
байлиқлири балаю-апәт түпәйлидин йоқилишидин
ибарәттур. Ундақ адәмниң бир оғли болса, *оғлиниң*
қолиға қалдурғидәк һеч немиси йоқ болиду. 14 У
аписиниң қосиғидин яланач чиқип, кәткәндиму
яланач пети кетиду; у өзиниң җапалиқ әмгигидин
қолиға алғидәк һеч немини епкәтәлмәйду. ■ 15 Мана
буму еғир әләмлик иш; чүнки у қандақ кәлгән болса,
йәнә шундақ кетиду; әнди униң шамалға еришиш
үчүн әмгәк қилғининиң немә пайдиси? 16 Униң
барлиқ күнлиридә йәп-ичкини қараңғулуқта болуп,
ғәшлиги, кесәллиги вә хапилиғи көп болиду.

Әмгәкниң мевисидин һозур елиш

17 Мана неминиң ярамлиқ вә гөзәл екәнлигини
көрдум — у болсиму, инсанниң Худа униңға
тәқдим қилған өмриниң һәр бир күнлиридә йейиш,
ичиш вә қуяш астидики барлиқ меһнитидин һозур
елиштур; чүнки бу униң несивисидур. ■ 18 Худа
һәр бирсини байлиқларға, мал-дунияға егә болушқа,
шуниңдәк улардин йейишкә, өз рисқини қобул
қилишқа, өз әмгигидин һозур елишқа муйәссәр
қилған болса — мана булар Худаниң соғитидур.
19 Чүнки у өмридики тез өтидиған күнлири үстидә
көп ойланмайду; чүнки Худа уни көңлиниң шатлиғи
билән бәнд қилиду.

■ **5:14** Зәб. 48:18-21 ■ **5:17** Топ. 2:10, 24; 3:12, 22; 9:7; 11:9

6

Һәммә адәм һаятниң ләззитини теталмайду

1 Қуяш астида бир яман ишни көрдум; у иш адәмләр
арисида көп көрүлиду —
2 Худа бирисигә байлиқлар, мал-дуния вә иззәт-
һөрмәт тәқсим қилди, шуниң билән униң өз көңли
халиқинидин һеч нәрсиси кам болмиди; бирақ Худа
униңға булардин һозур елишқа муйәссәр қилмиди,
бәлки ят бир адәм улардин һозур алиду; мана бу
бимәнилик вә еғир азаптур.
3 Бириси йүз бала көрүп көп жил яшиши мүмкин;
бирақ униң жил-күнлири шунчилик көп болсиму,
униң җени бәхитни көрмисә, һәтта гөрни көрмигән
болсиму, туғулуп чачрап кәткән бовақ униңдин
әвзәлдур дәймән. □ 4 Чүнки чачриған бала
бимәнилик билән келиду, қараңғулуқта кетиду,
қараңғулуқ униң исмини қаплайду; 5 У күнниму
көрмигән, билмигән; бирақ һеч болмиғанда у
биринчисигә нисбәтән арам тапқандур.■
6 Бәрһәқ, һелиқи киши һәтта икки һәссә миң жил
яшиған болсиму, бирақ бәхитни көрмисә, әһвали
охшаштур — һәр бир киши охшаш бир җайға
бариду әмәсму?

Җавапсиз соаллар

7 Адәмниң тартқан барлиқ җапаси өз ағзи үчүндур;
бирақ униң иштиһаси һәргиз қанмайду. 8 Шундақта
дана кишиниң ахмақтин немә артуқчилиғи
болсун? Намрат киши башқилар алдида қандақ

□ **6:3 «һәтта гөрни көрмигән болсиму,...»** — демәк, у өлмәйду. Башқа бир хил тәрҗимиси: «вә яки дәпнә қилинмиған болса,...».
■ **6:5** Аюп 3:16; Зәб. 57:8-9

меңишни билгән болсиму, униң немә пайдиси
болсун? 9 Көзниң көрүши арзу-һәвәсниң уян-
буян жүрүшидин әвзәлдур. Бундақ қилишму
бимәнилик вә шамални қоғлиғандәк иштур. 10 Өтүп
кәткән ишларниң болса аллиқачан нами бекитилип
аталған; инсанниң немә екәнлигиму аян болған;
шуңа инсанниң өзидин қудрәтлик болғучи билән
қаршилишишиға болмайду.□
11 Чүнки гәп қанчә көп болса, бимәнилик шунчә
көп болиду; буниң инсанға немә пайдиси? □
12 Чүнки инсанниң өмридә, йәни униң сайидәк тезла
өтидиған мәнасиз өмридики барлиқ күнлиридә
униңға неминиң пайдилиқ екәнлигини ким билсун?
Чүнки инсанға у кәткәндин кейин қуяш астида немә
ишниң болидиғанлиғини ким дәп берәлисун?■

7

Йәнә бир қанчә һекмәт вә пакитлар — пакитларға йүзлиниш керәк!

1 Яхши нам-аброй қиммәтлик тутиядин әвзәл;
адәмниң өлүш күни туғулуш күнидин әвзәлдур.■

□ **6:10 «Өтүп кәткән ишларниң ... аллиқачан нами бекитилип аталған»** — мәнаси һәр бир иш алдин-ала Худа тәрипидин бекитилгән болса керәк. **«Инсанниң немә екәнлигиму аян болған»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Инсанниң немә екәнлигиму билингән (демәк, Худа тәрипидин)» (шуңа униң билән қаршилишиш беһудиликтур). Бирақ айәтни инсанниң аҗиз бәндә екәнлигини тәкитләйду, дәп қараймиз. □ **6:11 «Чүнки гәп қанчә көп болса,..»** — мошу йәрдә «гәп» инсанниң Худа билән қаршилишидиған гәплирини көрсәтсә керәк. Башқа бир хил тәрҗимиси: «чүнки беһудиликни көпәйтидиған ишлар көптур...» ■ **6:12** Топ. 8:7; Зәб. 143:4; Яқ. 4:13, 14 ■ **7:1** Пәнд. 22:1

2 Матәм тутуш өйигә бериш зияпәт-той өйигә
бериштин әвзәл; чүнки әшу йәрдә инсанниң ақивити
аян қилиниду; тирик болғанлар буни көңлигә
пүкүши керәк.■
3 Ғәшлик күлкидин әвзәлдур; чүнки чирайниң
пәришанлиғи билән қәлб яхшилиниду.
4 Дана кишиниң қәлби матәм тутуш өйидә, бирақ
ахмақниң қәлби тамашиниң өйидидур.
5 Ахмақларниң нахшисини аңлиғандин көрә, дана
кишиниң тәнбиһини аңлиғин; ■ 6 Чүнки ахмақниң
күлкиси қазан астидики янтақларниң параслишидәк,
халас; буму бимәниликтур.□ ■

Инсанниң қолидин келидиғини чәкликтур

7 Җәбир-зулум дана адәмни наданға айландуриду,
Пара болса қәлбни һалак қилиду.□
8 Ишниң айиғи бешидин әвзәл;
Сәвир-тақәтлик роһ тәкәббур роһтин әвзәлдур.
9 Роһуңда хапа болушқа алдирима;
Чүнки хапилиқ ахмақларниң бағрида қонуп ятиду.
10 «Немишкә бурунқи күнләр һазирқи күнләрдин
әвзәл?» — демә; чүнки сениң бундақ сориғиниң
даналиқтин әмәс.

Даналиқниң әвзәллиги

■ **7:2** Юһ. 11:31 ■ **7:5** Пәнд. 13:18; 15:31, 32 □ **7:6** **«қазан астидики янтақларниң параслишидәк...»** — янтақниң көйгән чағдики авази күчлүк, бирақ тәпти интайин қисқа. ■ **7:6** Зәб. 57:10 □ **7:7** **«Җәбир-зулум дана адәмни наданға айландуриду,...»** — җәбир-зулум жүргүзгән дана киши өзини ақ-қарини пәриқ етәлмәйдиған надан қилиду. Башқа бир хил тәрҗимиси: «Җәбир-зулум жүргүзгүчи дана кишини сараң қилиду, пара болса уни тәлвә қилиду».

11 Даналиқ мирасқа охшаш яхши иш, қуяш нури
көргүчиләргә пайдилиқтур. 12 Чүнки даналиқ пул
панаһ болғандәк, панаһ болиду; бирақ даналиқниң
әвзәллиги шуки, у өз егилирини һаятқа ериштүриду.

13 Худаниң қилғанлирини ойлап көр; чүнки У әгир
қилғанни ким түз қилалисун?

14 Ават күнидә һозур ал; вә яман күнидиму шуни
ойлап көр: — Худа уларниң бирини, шундақла
йәнә бириниму тәң яратқандур; шуниң билән инсан
өзи кәткәндин кейин болидиған ишларни билип
йетәлмәйду.

«Қуяш астидики» даналиқ

15 Мән буниң һәммисини бемәна күнлиримдә көрүп
йәттим; һәққаний бир адәмниң өз һәққанийлиғи
билән йоқилип кәткәнлигини көрдүм, шуниңдәк
рәзил бир адәмниң өз рәзиллиги билән өмрини
узартқанлиғини көрдүм. 16 Өзүңни дәп һәддидин
зиядә һәққаний болма; вә өзүңни дәп һәддидин зиядә
дана болма; сән өз-өзүңни алақзадә қилмақчимусән?

□ 17 Өзүңни дәп һәддидин зиядә рәзил болма,
яки ахмақ болма; өз әҗилиң тошмай туруп
өлмәкчимусән? □ 18 Шуңа, бу *агаһни* чиң тут,
шуниңдин у *агаһниму* қолуңдин бәрмигиниң яхши;
чүнки Худадин қорқидиған киши һәр иккиси билән
утуқлуқ болиду.□

□ **7:16 «Өзүңни дәп һәддидин зиядә һәққаний болма; вә өзүңни дәп һәддидин зиядә дана болма;...»** — Сулайманниң мошу гепидин һеч ким: «Һәққанийлиқниң «артуқ», «һәддидин зиядә» дәйдиған дәриҗиси болиду» дәп ойлимиса керәк. Һәққанийлиқ дегән һәққанийлиқтур. Бу йәрдә гәп һәҗвийлик, кинайилик билән ейтилған. Һалқилиқ сөз «өзүңни дәп» — демәк, һәққаний болмақчи болған бу кишиниң мәхсити Худани тонуш әмәс, пәқәт Худаниң бәрикитигила еришиш дегәндин ибарәт, халас; 15-айәттә дейилгән әһвалға қариғанда, һәққаний вә дана адәмләрму пешкәлликкә учриши мүмкин. Ундақ әһвалда улар агаһландурулмиса, «Немишкә бу күлпәтләр бешимға чүшти» дәп «алақзадә болуп кетиши» мүмкин. Башқа бир хил тәрҗимиси вә чүшәнчиси: «Өзүңни һәддидин зиядә һәққаний көрсәтмә; вә өзүңни һәддидин зиядә дана көрсәтмә. Өз-өзүңни һалак қилмақчимусән?». Йәнә башқа бир нәччә хил чүшәнчисиму бар. □ **7:17 «Өзүңни дәп һәддидин зиядә рәзил болма, яки ахмақ болма;...»** — һеч ким Сулайманниң бу гепиниң мәнасини: «Рәзилликниң «нормал» яки ««әқилгә сиғиду» дәйдиған дәриҗиси бар» дәп ойлимиса керәк. Бу гәп бәлким аллиқачан рәзиллишип кәткән адәмләргә қаритип кинайилик билән ейтилған болуши мүмкин. 15-айәттики: «Рәзиллик пайдилиқ болуши мүмкин, рәзиллигимни көпәйтимән» дегәнгә қарита, Сулайман бу агаһни қошуп ейтиду. Рәзил адәмләр бәрибир өлиду; бирақ рәзил адәмләр бундақ кинайилик гәпни қобул қилса, һеч болмиғанда шу йол билән уларниң бешиға чүшидиған җаза техиму көпийип кәтмәйду. Йәнә башқа бир нәччә хил чүшәнчисиму бар. □ **7:18 «...һәр иккиси билән утуқлуқ болиду»** — демәк, Худадин қорқидиған адәм Сулайманниң жуқуриқи 16-17-айәттики икки агаһландуруши билән аздуруштин қутулиду. Йәнә башқа бир нәччә хил чүшәнчисиму бар.

Адәмләр гунакар болғачқа, даналиқ наһайити зөрүрдур

19 Даналиқ дана кишини бир шәһәрни башқуридиған
он һөкүмрандин зиядә күчлүк қилиду.
20 Бәрһәқ, йәр йүзидә дайим меһриванлиқ
жүргүзидиған, гуна садир қилмайдиған һәққаний
адәм йоқтур.■
21 Йәнә, хәқләрниң һәммила гәп-сөзлиригә анчә
диққәт қилип кәтмә; болмиса, өз хизмәткариңниң
саңа ләнәт оқуғанлиғини аңлап қелишиң мүмкин.
22 Чүнки көңлүңдә, өзүңниңму шуниңға охшаш
башқиларға көп қетим ләнәт қилғанлиғиңни убдан
билисән.

Инсанниң даналиқиниң чәкликлиги

23 Буларниң һәммисини даналиқ билән синап
бақтим; мән: «Дана болимән» десәмму, амма у
мәндин жирақ еди. 24 Барлиқ йүз бәргән ишлар болса
әқлимиздин жирақ, шуниңдәк интайин сирлиқтур;
ким уни издәп билип йетәлисун?□

25 Мән чин көңлүмдин даналиқ вә әқлий билимни
билишкә, сүрүштүрүшкә вә издәшкә, шундақла
рәзилликниң ахмақлиғини, ахмақлиқниң тәлвилик
екәнлигини билип йетишкә зеһнимни жиғдим.
■ 26 Шуниң билән көңли тор вә қилтақ, қоллири
асарәт болған аялниң өлүмдин аччиқ екәнлигини
байқидим; Худани хурсән қилидиған киши униңдин
өзини қачуриду, бирақ гунакар адәм униңға тутулуп
қалиду.■

■ **7:20** 1Пад. 8:46, 47; 2Тар. 6:36; Пәнд. 20:9; 1Юһа. 1:8
□ **7:24** **«интайин сирлиқ»** — ибраний тилида «чоңқур, чоңқур» дәп ипадилиниду. ■ **7:25** Топ. 1:17; 2:12 ■ **7:26** Пәнд. 5:3; 6:24-35; 7:6-27; 22:14

27 Бу байқиғанлиримға қара, — дәйду һекмәт
топлиғучи — пакитларни бир-биригә бағлап
селиштуруп, әқил издидим; 28 мениң қәлбим уни
йәнила издимәктә, бирақ техи тапалмидим! — Миң
киши арисида бир дурус әркәкни таптим
— бирақ шу миң киши арисидин бирму
дурус аялни тапалмидим. □ 29 Мана көргин,
мениң байқиғанлирим пәқәт мошу бирла — Худа
адәмни әсли дурус яратқан; бирақ адәмләр болса
нурғунлиған һейлә-микирләрни издәйду.

8

Бир нәччә несиһәтләр

1 Ким дана кишигә тәң келәләйду? Ким ишларни
чүшәндүрүшни билиду? Кишиниң даналиғи
чирайини нурлуқ қилиду, йүзиниң сүрини
йорутиду.
2 Падишаһниң пәрманиға қулақ селишиңни дәвәт
қилимән; болупму Худа алдида ичкән қәсәм

□ **7:28 «Миң киши арисида бир дурус әркәкни таптим — бирақ шу миң киши арисидин бирму дурус аялни тапалмидим»** — бу баян бизгә Сулайманниң өзиниң кейинки һаятиниң қандақ болидиғанлиғи тоғрилиқ хәвәр билән тәминләйду. Униң қиз-аяллар тоғрилиқ болған хәвири нәдин кәлгән? У қандақту «миң аял» билән тонушқанму? Тәвраттики «Падишаһлар» қисмидин билимизки, униң нурғунлиған аял-кенизәклири бар еди вә уларниң тәсири билән ахирида Худаниң йолидин жирақлишип, бутпәрәсликкә алдинип кәткән еди.

түпәйлидин шундақ қилғин. □ ■ 3 Униң алдидин
чиқип кетишкә алдирима; яман бир дәвани қоллашта
чиң турма; чүнки падиша немини халиса шуни
қилиду. □ 4 Чүнки падишаниң сөзи һоқуқтур; ким
униңға: «Өзлири немә қилила?» — дейәлисун?
5 Ким *падишаниң* пәрманини тутқан болса һеч
яманлиқни көрмәйду; дана кишиниң көңли һәм
пәйтни һәм йолни пәмләләйду.■
6-7 Чүнки һәр бир иш-арзуниң пәйти вә йоли бар;
инсан кейинки ишларни билмигәчкә, униң дәрд-
әлими өзини қаттиқ басиду. Ким униңға қандақ
болидиғанлиғини ейталисун?■
8 Һеч ким өз роһиға егә болалмас, йәни һеч кимниң
өз роһини өзидә қалдуруш һоқуқи йоқтур; һеч
кимниң өлүш күнини өз қолида тутуш һоқуқи
йоқтур; шу җәңдин қечишқа рухсәт йоқтур; рәзиллик
рәзилликкә берилгүчиләрни қутқузмас.■

Бәзи беһудә башқа ишлар

9 Буларниң һәммисини көрүп чиқтим, шундақла
қуяш астида қилинған һәр бир ишқа, адәмниң

□ **8:2 «болупму Худа алдида ичкән қәсәм түпәйлидин шундақ қилғин»** — бу қәсәм падишаниң Худа алдида ичкән қәсими (адил, бетәрәп болуш үчүн) болса керәк; бәзи алимлар, қәсәм пухраларниңки (падишаға садиқ болуш үчүн), дәп қарайду. ■ **8:2** Пәнд. 24:21 □ **8:3 «Униң *падишаниң* алдидин чиқип кетишкә алдирима»** — бу сөз бәлким падишаға қарши чиқиш, яки униңдин рази болмаслиқ тоғрилиқ бир агаһландуруш болуши мүмкин. **«яман бир дәвани қоллашта чиң турма»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «(падишаниң) иши саңа еғир кәлсиму ада қилишни кечиктүрмә». ■ **8:5** Рим. 13:3 ■ **8:6-7** Топ. 6:12 ■ **8:8** Аюп 14:5; Зәб. 38:6-7

адәм үстигә һоқуқ тутқанлиғи билән уларға зиян йәткүзидиған мошу вақитқа көңүл қойдум.□
10 Шуниңдәк рәзилләрниң дәпнә қилинғанлиғини көрдүм; улар әслидә муқәддәс җайға кирип-чиқип жүрәтти; улар *муқәддәс җайдин* чиқипла, рәзил ишларни қилған шу шәһәр ичидә махтилиду техи! Буму бимәниликтур!□
11 Рәзиллик үстидин һөкүм тездин бежа кәлтүрүлмигәчкә, шуңа инсан балилириниң көңли рәзилликни жүргүзүшкә пүтүнләй берилип кетиду.
12 Гунакар йүз қетим рәзиллик қилип, күнлирини узартсиму, Худадин қорқидиғанларниң әһвали улардин яхши болиду дәп билимән; чүнки улар униң алдида қорқиду. □ ■ 13 Бирақ рәзилләрниң
әһвали яхши болмайду, униң күнлири сайидәк тезла өтүп, күнлири узартилмайду, чүнки у Худа алдида қорқмайду.□

□ **8:9 «Буларниң һәммисини көрүп чиқтим,... уларға зиян йәткүзидиған мошу вақитқа көңүл қойдум»** — бу айәтниң башқа бир нәччә хил тәрҗимиси: «Буларниң һәммисини көрүп чиқтим, шундақла қуяш астида қилинған һәр бир ишқа көңүл қойдум; адәмниң адәм үстигә һоқуқ тутушиниң өзигә зиян йәткүзидиған вақти бар» яки «Буларниң һәммисини көрүп чиқтим, шундақла қуяш астида қилинған һәр бир ишқа көңүл қойдум; адәмниң адәм үстигә һоқуқ тутушиниң уларға (башқа адәмләргә) зиян йәткүзидиған вақти бар». □ **8:10 «...шу шәһәр ичидә махтилиду»** — бәзи қедимки көчүрүлмилиридә: «махтилиду» дегәнниң орнида «унтулиду» дегән сөз тепилиду. Биз алған нусха алди-кәйни сөзләргә бағлиққу дәймиз. □ **8:12 «Гунакар ... күнлирини узартсиму»** — бәзи гунакар мәлум җәһәттин ейтқанда, пули яки башқа амалиға тайинип, «күнлирини узартиду». Бу әһвал вақитлиқ, әлвәттә. ■ **8:12** Зәб. 36:7-12, 18-20; Пәнд. 1:33; Йәш. 3:10 □ **8:13 «...униң күнлири сайидәк тезла өтүп, күнлири узартилмайду»** — йәнә бир хил тәрҗимиси: «...у күнләрни сайини узартқандәк узартмайду».

14 Йәр йүзидә жүргүзүлгән бир бимәнилик бар;
бешиға рәзилләрниң қилғини бойичә күн чүшидиған
һәққаний адәмләр бар; бешиға һәққаний адәмләрниң
қилғини бойичә яхшилиқ чүшидиған рәзил
адәмләрму бар. Мән бу ишниму бимәнилик дедим.
15 Шуңа мән тамашини тәриплидим; чүнки инсан
үчүн қуяш астида йейиш, ичиш вә һозур елиштин
яхси иш йоқтур; шундақ қилип униң әмгигидин
болған мевә Худа тәқдим қилған қуяш астидики
өмриниң барлиқ күнлиридә өзигә һәмраһ болиду.■
16-17 Көңлүмни даналиқни вә йәр йүзидә қилинған
ишларни билип йетиш үчүн қойғанда, шундақла
Худа қилған барлиқ ишларни көргинимдә шуни
байқидим: — Инсан һәтта кечә-күндүз көзлиригә
уйқини көрсәтмисиму, қуяш астидики барлиқ ишни
билип йетәлмәйду; у уни чүшинишкә қанчә интилсә,
у шунчә билип йетәлмәйду. Һәтта дана киши «Буни
билип йәттим» десиму, әмәлийәттә у уни билип
йәтмәйду.□

9

Худа бизгә достму, дүшмәнму? — өлүмгә йүзлиниш

1 Мән шуларниң һәммисини ениқлаш үчүн көңүл
қойдум; шуни байқидимки, мәйли һәққаний
киши яки дана киши болсун, шундақла уларниң

■ **8:15** Топ. 2:24; 3:12, 22; 5:18; 9:7 □ **8:16-17 «көңлүмни даналиқни вә йәр йүзидә қилинған ишларни билип йетиш үчүн қойғанда... әмәлийәттә у уни билип йәтмәйду»** — оқурмәнләр бу икки айәтниң бир нәччә башқа хил тәрҗимилирини учритиши мүмкин.

барлиқ қилғанлири Худаниң қолидидур, дәп
байқидим; инсан өзигә муһәббәт яки нәпрәтниң
келидиғанлиғини һеч билмәйду. Униң алдида һәр
қандақ иш болуши мүмкин. □ 2 Һәммә адәмгә
охшаш ишлар охшаш пети келиду; һәққаний вә
рәзил кишигә, меһриван кишигә, пак вә напак,
қурбанлиқ қилғучи вә қурбанлиқ қилмиғучиғиму
охшаш қисмәт болиду; яхши адәмгә қандақ болса,
гунакарға шундақ болиду; қәсәм ичкүчигә вә қәсәм
ичиштин қорққучиғиму охшаш болиду. ■ 3 Мана
һәммигә охшашла бу ишниң келидиғанлиғи қуяш
астидики ишлар арисида күлпәтлик иштур; униң
үстигә, инсан балилириниң көңүллири яманлиққа
толған, пүтүн һаятида көңлидә тәлвилик туриду;
андин улар өлгәнләргә қошулиду.
4 Чүнки тирикләргә қошулған киши үчүн болса үмүт
бар; чүнки, тирик ишт өлгән ширдин әла. 5 Тирикләр
болса өзлириниң өлидиғанлиғини билиду; бирақ
өлгәнләр болса һеч немини билмәйду; уларниң һеч
инъами йәнә болмайду; улар һәтта адәмниң есидин
көтирилип кетиду, қайта кәлмәйду. 6 Уларниң
муһәббити, нәприти вә һәсәтхорлуғиму аллиқачан
йоқалған; қуяш астида қилинған ишларниң
һечқайсисидин уларниң мәңгүгә қайта несивиси
йоқтур.

Өлүмгә йүзләнгәндә қилғили болидиған әмәлий ишлар

□ **9:1 «...инсан өзигә муһәббәт яки нәпрәтниң келидиғанлиғини һеч билмәйду»** — демәк, «Худа уни сөйиду яки униңға нәпрәтлиниду? Һеч инсан билмәйду». Бәзи алимлар: «инсан өзидә (болупму еғир күнләр бешиға чүшкәндә) неминиң болидиғанлиғи, яки муһәббәт яки нәпрәтниң болидиғанлиғини билмәйду» дәп шәрһ бериду. ■ **9:2** Зәб. 72:12-14

7 Барғин, нениңни хошаллиқ билән йәп, шарабиңни
хушхуйлуқ билән ичкин; чүнки Худа аллиқачан
мундақ қилишиңдин рази болған. 8 Кийим-
кечәклириң һәрдайим аппақ болсун, хушбуй май
бешиңдин кәтмисун. □
9 Худа саңа қуяш астида тәқсим қилған бемәна
өмрүңниң барлиқ күнлиридә, йәни бимәниликтә
өткүзгән барлиқ күнлириңдә, сөйүмлүк аялиң
билән биллә һаяттин һозур алғин; чүнки бу сениң
һаятиңдики несивәң вә қуяш астидики барлиқ
тартқан җапайиңниң әҗридур. 10 Қолуң тутқанни
барлиқ күчүң билән қилғин; чүнки сән баридиған
тәһтисарада һеч хизмәт, мәхсәт-план, билим яки
һекмәт болмайду.

Даналиқ вә тәсадипийлиқ

11 Мән зеһнимни жиғип, қуяш астида көрдумки,
мусабиқидә ғәлибә йәлтапанға болмас, я җәңдә
ғәлибә палванға болмас, я нан дана кишигә
кәлмәс, я байлиқлар йорутулғанларға кәлмәс, я
илтипат билимликләргә болмас — чүнки пәйт вә
тәсадипийлиқ уларниң һәммисигә келиду.
12 Бәрһәқ, инсанму өз вақти-саитини билмәйду;
белиқлар рәһимсиз торға елинғандәк, қушлар
тапан-қапқанқа илинғандәк, буларға охшаш инсан
балилири яман бир күндә қапқанқа илиниду, қапқан
бешиға чүшиду.

Даналиқниң әтиварланмаслиғи

□ **9:8 «Кийим-кечәклириң һәрдайим аппақ болсун»** — демәк, кийим-кечәклириң һәрдайим пакиз болсун.

13 Мән йәнә қуяш астида даналиқниң бу мисалини
көрдум, у мени чоңқур тәсирләндүрди; 14 Кичик бир
шәһәр бар еди; униңға қарши бүйүк бир падиша
чиқип, уни қоршап, униңға һуҗум қилидиған йоған
потәйләрни қурди. 15 Бирақ шәһәрдин намрат бир
дана киши тепилип қалди; у уни өз даналиғи билән
қутулдурди; бирақ кейин, һеч ким бу намрат кишини
есигә кәлтүрмиди.□
16 Шуниң билән мән: «Даналиқ күч-қудрәттин әвзәл»
— дедим; бирақ шу намрат кишиниң даналиғи
кейин көзгә илинмайду, униң сөзлири аңланмайду.■

Даналиқ, ахмақлиқ, гуна, тәлвилик

17 Дана кишиниң җим-җитлиқта ейтқан
сөзлири ахмақлар үстидин һоқуқ сүргүчиниң
вақирашлиридин ениқ аңлинар.
18 Даналиқ уруш қураллиридин әвзәлдур; бирақ бир
гунакар зор яхшилиқни һалак қилиду.

10

Әқил беридиған бәзи һекмәтләр

1 Худди өлүк чивинләр әттарниң әтирини
сеситиветидиғандәк, азраққинә ахмақлиқ таразида
даналиқ вә иззәт-һөрмәттинму еғир тохтайду.
2 Даналиқниң көңли оңға майил, ахмақниңки солға.□

□ **9:15 «...дана киши тепилип қалди; у уни өз даналиғи билән қутулдурди; ... кейин, һеч ким бу намрат кишини есигә кәлтүрмиди»** — Елиша пәйғәмбәр билән Йәрәмия пәйғәмбәр буниңға убдан мисал болиду («2Пад.» 6-8-баплар, «Йәр.» 27:12ни көрүң. ■ **9:16** Пәнд. 21:22; 24:5; Топ. 7:19 □ **10:2 «Даналиқниң көңли оңға майил»** — қурални тутуп, өзини қоғдаш тәрипидур.

3 Ахмақ киши һәтта йолда меңиватқандиму, униң
әқли кам болғачқа, у ахмақ екәнлигини һәммигә аян
қилиду.

4 Һөкүмдарниң саңа аччиғи кәлсә, орнуңдин истепа
бәрмә; чүнки тинич-сәвричанлиқ хата-сәһвәнликтин
болған зор хапилиқни тиничлитиду.
5 Қуяш астида яман бир ишни көрдумки, у
һөкүмдардин чиққан бир хата иштур — 6 ахмақлар
жуқури мәнсәптә, шуниң билән тәң байлар
пәс орунда олтириду; □ 7 мән қулларниң атқа
мингәнлигини, әмирләрниң қуллардәк пиядә
маңғанлиғини көрдум.□

Турмушта учрайдиған хәтәрләргә даналиқ керәк

8 Орини колиған киши униңға жиқилиши мүмкин;
тамни бузған кишини илан чеқиши мүмкин;
□ ■ 9 ташларни йөткигән киши таш тәрипидин
ярилиниши мүмкин; отун яридиған киши хәвпкә
учрайду.
10 Палта гал болса, бириси тиғини билимисә,
палтини күчәп чепишқа тоғра келиду; бирақ даналиқ
адәмни утуқ-мувәппәқийәткә ериштүриду.
11 Илан ойнитилмай туруп, иланчини чақса,
иланчиға немә пайда?□

Данишмәнләр вә ахмақларниң иш-сөзлири

□ **10:6 «ахмақлар»** — ибраний тилида «ахмақлиқ» дәп елинған. □ **10:7 «мән қулларниң атқа мингәнлигини... көрдум»** —Пәләстиндә кона заманларда атқа миниш пәқәт абройлуқ кишиләргила мәнсуп еди. □ **10:8 «тамни бузған киши...»** — яки «читни бузған киши...». ■ **10:8** Пәнд. 26:27 □ **10:11 «иланчи»** — нәй челип иланни ойнатқучи адәм. **«иланчини чақса,..»** — яки «хәқни чақса...».

12 Дана кишиниң сөзлири шәпқәтликтур; бирақ
ахмақниң ләвлири өзини жутиду. 13 Сөзлириниң
беши ахмақлиқ, айиғи рәзил тәлвиликтур; 14 амма
ахмақ йәнила гәпни көпәйтиду. Бирақ һеч ким
кәлгүсини билмәйду; униңдин кейинки ишларни
ким униңға ейталисун?
15 Ахмақлар җапаси билән өзлирини упритиду;
чүнки улар һәтта шәһәргә баридиған йолниму
билмәйду.

Ахмақ һөкүмдарларниң чатақлири

16 И зимин, падишасиң бала болса, әмирлириң
сәһәрдә зияпәт өткүзсә, һалиңға вай!■
17 И зимин, падишасиң мөтивәрниң оғли болса вә
әмирлириң кәйп үчүн әмәс, бәлки өзини қувәтләш
үчүн мувапиқ вақтида зияпәт өткүзсә, бу сениң
бәхитиң!□

Йәнә һекмәтләр

18 Һорунлуқтин өйниң торуси ғулай дәп қалиду;
қолларниң бошлуғидин өйдин ямғур өтиду.
19 Зияпәт күлкә үчүн тәйярлинар, шарап һаятни хуш
қилар; лекин пул һәммә ишни һәл қилар!
20 Падишаға ләнәт қилма, һәтта оюңдиму тиллима;
һоҗраңдиму байларни тиллима; чүнки асмандики

■ **10:16** Йәш. 3:3, 4; Һош. 13:11; Ам. 6:4 □ **10:17** **«...өзини қувәтләш үчүн мувапиқ вақтида зияпәт өткүзсә,...»** — яки, «...өзини тутуп мувапиқ вақтида зияпәт өткүзсә,...». **«...вә әмирлириң кәйп үчүн әмәс... зияпәт өткүзсә, бу сениң бәхитиң!»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «...вә әмирлириң мәс болуш үчүн әмәс, бәлки салмақлиқ билән өз вақтида зияпәт өткүзсә, бу сениң бәхитиң!».

бир қуш авазиңни таритиду, бир қанат егиси бу ишни
аян қилиду.■

11

Бир нәччә әмәлий несиһәт

1 Нанлириңни суларға әвәт; көп күнләрдин кейин
уни қайтидин таписән.□
2 Бир үлүшни йәттә кишигә, сәккизигиму бәргин;
чүнки йәр йүзидә немә яманлиқ болидиғанлиғини
билмәйсән.□ ■
3 Булутлар ямғурға толған болса, өзлирини зимин
үстигә бошитиду; дәрәқ шимал тәрәпкә өрүлсә, яки
җәнуп тәрәпкә өрүлсә, қайси тәрәпкә чүшкән болса,
шу йәрдә қалиду.
4 Шамални күзитидиғанлар териқчилиқ қилмайду;
булутларға қарайдиғанлар орма ормайду.
5 Сән шамалниң йолини билмигиниңдәк яки бойида
барниң һамилисиниң устиханлириниң балиятқуда
қандақ өсидиғанлиғини билмигиниңдәк,

■ **10:20** Мис. 22:28 □ **11:1 «Нанлириңни суларға әвәт... уни қайтидин таписән»** — бу айәт бәлким деңиз содисини көрситиши мүмкин; тәвәккүлчилиң қанчә чоң болса, пайдисиму шунчә көп болиду; гәпниң йәнә һәр хил көчмә мәнилири болуши мүмкин. Башқа бир хил тәрҗимиси: «Нениңни сулар (деңизлар) үстигә ташла». □ **11:2 «Бир үлүшни йәттә кишигә, сәккизигиму бәргин; чүнки йәр йүзидә немә яманлиқ болидиғанлиғини билмәйсән»** — бәзи алимлар, бу айәтму сода-тиҗарәтни көрситиду, дәп қарайду. Шуниңдәк униң бир нәччә көчмә мәнилириму болса керәк. ■ **11:2** 2Кор. 9:10

сән һәммини ясиғучи Худаниң қилғинини билмәйсән.□ ■
6 Сәһәрдә уруғуңни териғин, кәчтиму қолуңни иштин қалдурма; чүнки немә ишниң, у яки бу ишниң пайдилиқ болидиғанлиғини вә яки һәр иккисиниң охшашла яхши болидиғанлиғини билмәйсән.

Һаят күнлирини әтиварлаш керәк, ихласмән болуши керәк!

7 Нур шерин болиду, аптапни көрүшму һозурлуқ иштур.
8 Шуңа бириси көп жил яшиған болса, буларниң һәммисидин һозур алсун. Һалбуки, у йәнә қараңғулуқ күнлирини есидә тутсун, чүнки улар көп болиду; кәлгүсидики ишларниң һәммиси бимәниликтур!

9 Яшлиғиңдин һозур ал, и жигит; яшлиғиң күнлиридә көңлүң өзүңгә хошаллиқни йәткүзгәй; көңлүң халиқини бойичә вә көзлириң көргини бойичә жүргин; бирақ шуни билгинки, буларниң һәммиси үчүн Худа сени сораққа тартиду.
10 Әнди көңлүңдин ғәшликни елип ташла, тениңдин яманлиқни нери қил; чүнки балилиқ вә яшлиқму бимәниликтур.

12

Сөзниң давами

□ **11:5 «шамалниң йоли...»** — ибраний тилида «шамал» вә «роһ» бир сөз болуп, Сулайман мошу айәттә һамилиниң балиятқуда апиридә болидиғанлиғи, өсидиғанлиғиниң һәммиси Худаниң Роһи арқилиқ болидиғанлиғини пуритип көрситиду (Инжил, «Юһ.» 3:1-8ниму көрүң). ■ **11:5** Юһ. 3:8

1 Әнди яман күнләр бешиңға чүшмигичә, шундақла
сән: «Булардин һеч һозурум йоқтур» дегән
жиллар йеқинлашмиғичә яшлиғиңда Яратқучиңни
есиңдә чиң тут; 2 қуяш, йоруқлуқ, ай вә юлтузлар
қараңғулишип, ямғурдин кейин булутлар қайтип
кәлмигичә уни есиңдә тутқин. □ 3 Шу күни «өйниң
күзәтчилири» титрәп кетиду; палванлар егилиду,
әзгүчиләр азлиғидин тохтап қалиду, деризиләрдин
сиртқа қарап турғучилар ғувалишип кетиду; □
4 кочиға қарайдиған ишикләр етилиду; түгмәнниң
авази пәсийду, кишиләр қушларниң авазини
аңлисила чөчүп кетиду, «нахшичи қизлар»ниң
сайрашлири сус аңлиниду; □ 5 кишиләр егиздин
қорқиду, кочиларда вәһимиләр бар дәп қорқуп
жүриду; бадам дәриғи чичәкләйду; чекәткә адәмгә
жүк болиду, шиндир мевиси солишиду; чүнки
инсан мәңгүлүк маканиға кетиду вә шуниң билән
тәң, матәм тутқучилар кочида айлинип жүриду;
□ 6 күмүч тана үзүлгичә, алтун чинә чеқилғичә,
аптува булақ йенида парә-парә болғичә, қудуқтики

□ **12:2 «ямғурдин кейин булутлар қайтип кәлмигичә»** — яки «ямғурдин кейин булутлар йоқимиғичә». □ **12:3 «өйниң күзәтчилири»** — адәмниң қапақлирини, «палванлар» — Адәмниң мөрилирини, «әзгүчиләр» — Чишларни, «деризиләрдин қариғучилар» — Көзләрни көрситиши мүмкин. Кейинки айәтләрдики бир қатар охшитишларму қериликни көрситиду. □ **12:4 «нахшичи қизлар»** — қушларни көрситиш еһтималлиғи бар. □ **12:5 «чекәткә адәмгә жүк болиду»** — яки «чекәткә өзини сөрәп маңиду». **«шиндир мевиси»** — муһәббәтни қозғайдиған мевә еди. Униң «солишип кәткәнлиги» бәлким жинсий муһәббәтниң суслашқанлиғини көрситиши мүмкин.

чақ кардин чиққичә, □ 7 топа-чаң әсли тупраққа
қайтқичә, роһ өзини бәргән Худаға қайтқичә — Уни
есиңдә тутқин!■
8 Бимәнилик үстигә бимәнилик!» — дәйду һекмәт
топлиғучи — «Бимәнилик үстигә бимәнилик!
Һәммә иш бимәниликтур!»■

Хуласә

9 Шуниңдәк, һекмәт топлиғучи дана болупла
қалмастин, у йәнә хәлиққә билим үгитәтти; у
ойлинип, көп пәнд-несиһәтләрни таразиға селип,
рәтләп чиқти. ■ 10 Һекмәт топлиғучи йеқимлиқ
сөзләрни тепишқа интилгән; ушбу йезилғини
болса дурус, һәқиқәт сөзлиридин ибарәттур.
11 Дана кишиниң сөзлири зихқа охшайду, уларниң
жиғиндиси чиң бекитилгән миқтәктур. Улар Бирла
Падичи тәрипидин берилгәндур. 12 Униң үстигә, и
оғлум, булардин сирт һәр қандақ йезилғанлардин
пәхәс бол; чүнки көп китапларниң йезилишиниң
айиғи йоқ, шуниңдәк көп үгиниш тәнни упритиду.□

Ахирқи дәвәт

□ **12:6 «қудуқтики чақ»** — қудуқтин су чиқиридиған чақни көрсәтсә керәк. «Күмүч тана (риштә)», «алтун чинә», «аптовва» вә «чақ»ларниң тәнниң қайси әза-функсийилирини көрситидиғанлиғи буниңда ениқ дейилмигән; бирақ умумий мәнаси ениқтур — бәдәнниң һәр бир гөзәллик-қабилийити завалға йүзлиниду. ■ **12:7** Яр. 2:7; 3:19; Чөл. 16:22 ■ **12:8** Зәб. 61:10; 134:4; Топ. 1:2 ■ **12:9** 1Пад. 5:26 □ **12:12 «...и оғлум, булардин сирт һәр қандақ йезилғанлардин пәхәс бол»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «... и оғлум, булардин агаһ-савақ алғин». Бирақ бизниңчә бу айәттә Сулайман «Бирла Падичи (демәк, Худадин) тәрипидин берилгән» барлиқ муқәддәс язмиларни көрситиду.

13 Биз пүтүн ишқа диққәт қилайли; Худадин қорққин
вә униң әмир-пәрманлириға әмәл қилғин; чүнки бу
инсанниң толуқ мәҗбурийитидур; □ ■ 14 чүнки адәм
қилған һәр бир иш, җүмлидин барлиқ мәхпий ишлар,
яхши болсун, яман болсун, Худа уларниң сориғини
қилиду.■

□ **12:13** **«Биз пүтүн ишқа диққәт қилайли»** — яки «Биз пүтүн ишни аңлидуқ». **«бу инсанниң толуқ мәҗбурийитидур»** — ибраний тилида: «бу инсанниң барлиғидур» дейилиду. Буниң толуқ мәнаси бәлким: «Худадин қорқуп, униң әмир-пәрманлириға әмәл қил» — бу Худаниң инсанда болған мәхситидур, дегәндәк болуши мүмкин. ■ **12:13** Қан. 6:2; 10:12; Пәнд. 3:7 ■ **12:14** 1Кор. 4:5; 2Кор. 5:10

Муқеддес Калам (кирил йезиқ)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in Cyrillic script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5